

درس‌های استاد دکتر غلامحسین صدیقی

به روایت

یک شاگرد: دکتر هما زنجانی زاده

جامعه‌شناسان

سرناسه: صدیقی، غلامحسین، ۱۳۸۴ - ۱۳۷۰.
عنوان و نام پدیدآور: درس‌های استاد دکتر غلامحسین صدیقی به روایت یک شاگرد
تألیف: دکتر هما زنجانی‌زاده

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان

مشخصات ظاهری: ۲۶۶ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۲۰۳-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: جامعه‌شناسی

موضوع: جامعه‌شناسی سیاسی

شناسه اثر و ده: زنجانی‌زاده، هما، ۱۳۶۱ - گردآورنده

رده بندی کنگره: ۳۰۱/۳۹۲/۴۳۲/۶۰۷ HM

رده بندی دیویی: ۳۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۰۸۸۱۲

جامعه‌شناسان

درس‌های استاد دکتر غلامحسین صدیقی به روایت یک شاگرد
تألیف: هما زنجانی‌زاده

چاپ اول ۱۳۹۲ تهران/ تعداد ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان/ لیتوگرافی: رویداد چاپ قدیانی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۲۰۳-۸

همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان

ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، رویروی دوب اصلی

دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷

فروشگاه جامعه‌شناسان - تلفن ۶۶۰۰۰۵۱

تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۵	جامعه‌شناسی عمومی
۵۷	قرن هجدهم
۶۶	ولتر
۷۳	روسو
۷۹	فیزیوکرات‌ها
۸۳	کندرسه
۹۲	فلسفه تاریخ
۹۴	انتقاد بر اصحاب فلسفه تاریخ
۹۸	سن میمون
۱۰۳	هگل
۱۰۸	اگوست کنت
۱۲۱	کارل مارکس
۱۳۳	اسپنسر
۱۵۵	روش جامعه‌شناسی
۱۵۸	تبیین امور اجتماعی و قانون در امور اجتماعی
۱۶۰	قانون در جامعه‌شناسی

۱۶۷	جامعه‌شناسی سیاسی
۱۸۰	کتابهای مربوط به جامعه‌شناسی سیاسی
۱۸۲	تاریخچه جامعه‌شناسی سیاسی: سه دوره تشخیص می‌دهند
۱۸۲	دوره اول: فلسفه سیاسی
۱۸۳	دوره دوم: دوره نظری
۱۹۸	علل ظهور نظام فئودالی
۲۰۲	صفات اساسی نظام فئودالی
۲۰۴	وجوه امتیاز نظام فئودالی
۲۰۵	صفات اجتماعی خصوصی نظام فئودالی
۲۱۰	عوامل ضعف و زوال نظام فئودالی
۲۱۸	جامعه کشوری یا مملکت یا مملکت مدنی
۲۲۴	انواع مختلف نظامات سیاسی
۲۳۴	نظام سیاسی و عوامل جغرافیائی
۲۳۴	نظامات سیاسی و رشد تاریخی
۲۳۹	نظامات سیاسی و ایدئولوژی
۲۴۲	دموکراسی
۲۴۵	تعریف آزادی از حیث سیاسی و دموکراسی

پیشگفتار

این اولین باری است که درس‌های استاد توسط یک شاگرد روایت می‌شود. در سنت غربی این کار بسیار انجام شده است، اما در ایران شاید در این نیم قرن، کمتر چنین کاری صورت گرفته است. این دست‌نوشته‌ها، درس‌های استاد دکتر غلامحسین صدیقی است در سال‌های ۴۶-۱۳۴۴، مقطع فوق لیسانس، در دانشگاه تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی. در طی این دو سال دو درس جامعه‌شناسی عمومی و جامعه‌شناسی سیاسی را در محضر استاد گذرانیده‌ام.

دکتر صدیقی یک استاد در همه ابعاد بود برخلاف بعضی از اساتید که با زحمات دانشجویان صاحب مقاله می‌شوند و سپس اسناد، او استادی بود که درس‌هایش نتیجه مطالعات عمیق و گسترده او بود که دانشجویانش را به مقام استادی رسانید. در آن زمان در حوزه جامعه‌شناسی فقط سه کتاب بود: علم‌الاجتماع دکتر مهدوی، زمینه جامعه‌شناسی استاد دکتر امیرحسین آریان‌پور، ترجمه قواعد روش جامعه‌شناسی دورکیم توسط استاد دکتر علی‌محمد کاردان. نتیجه آن که همه استادان آن زمان، درس‌های خود را که حاصل عمری مطالعه بود، خود تهیه می‌کردند ولی دقت و احساس مسئولیت علمی بالای دکتر صدیقی، سبب شد که اقدام به چاپ کتابی درسی نکرد. نبود کتاب به علاوه آنکه جزوه درسی هم نه گفته می‌شد و نه امکان چاپ و تکثیر بود، ضبط صوت هم در کار نبود، استاد هم به آهستگی برای گذران وقت جزوه نمی‌گفت و کتاب دیگران را هم در محضر دانشجویان در کلاس قرائت نمی‌کرد. پس تکلیف دانشجو معلوم

بود، یا باید خلاصه‌نویسی می‌کرد و یا با سرعت تمام همه آنچه را استاد می‌فرمود، می‌نوشت و من جزو این دسته بودم. بدیهی است در انتقال درس از استاد به دانشجو، سرعت نوشتن، گاهی خوب نشنیدن، سبب خطاهایی می‌شد، که همه اشتباهاتی که در دست‌نوشته‌ها دیده می‌شود، نتیجه خطای شاگرد است به علاوه آنچه گذر زمان در این مدت ۴۶ یا ۴۷ سال بر سرنوشته‌ها آورده است. هرگز نخواستیم تغییری به سبب ویراستاری در کلام استاد روی دهد.

استاد مقام والایی داشت که دانشجو کمتر جرات می‌کرد به هنگام شنیدن، پرسشی نماید. این قدرت استاد نتیجه ترس از تاثیر او در نمره امتحان نبود. ترس از استاد حاصل مشروعت علمی او بود. استاد تجسم عینی علم، نظم و انضباط، قانون‌مداری بود و دانشجو هم تشنه علم و دانستن و نه صرف به دست آوردن یک مدرک. این است حاصل آنچه در آن ایام در جستجویش بودم.

از دکتر صدیقی درس‌های بسیار گرفتم، تحلیل علمی، انتقاد بر آنچه گفته می‌شد، سعی در بی‌طرفی علمی، عدم القای باورهای شخصی، وقت‌شناسی، نظم و انضباط. این یک کتاب نیست که حجم آن مورد نظر باشد، درسی نیست که هدفش مرعوب کردن دانشجو باشد، جملات ساده و پرمحتواست. درس‌های همه اساتید آن‌چنان علمی و بالارش بود که همه آنچه را در کلاس‌ها شنیدم و نوشتم نگهداری کردم و در زمانی که در خارج از کشور درس می‌خواندم این نگهداری را مادرم تقبل کرد. نگه داشتن مطالب دروس مبین پرورش بودن آنهاست.

امیدوارم این کار مورد توجه استادان قرار گیرد و الگویی برای انجام کار معلمی باشد و برای دانشجویان الگویی برای شاگردی کردن. بار دیگر متذکر می‌شوم هر چه ابهام و نقص در کار است حتماً حاصل کار شاگرد است چرا که ویژگی شاگردی، خطا کردن است، و خصوصیت استاد، مهربانی، کمال و صداقت علمی.

در اینجا وظیفه خود می‌دانم که از دوست عزیز و ارجمند زنده‌یاد دکتر رضا انزلی‌نژاد که این دست‌نوشته‌ها را به دقت خوانده و با علاقه تصحیح آنها را به عهده گرفت سپاسگزاری نمایم از آقای دکتر محمدعیسی فرامرزیور که خلاصه جزوه‌های خود در سال ۱۳۴۰ مقطع لیسانس در اختیارم گذاشتند سپاسگزارم. از خانم اکرم فتوت دانشجوی فرزانه‌ام که در تایپ دست‌نوشته‌هایی که گاهی برای من نویسنده خواندنش دشوار بود تشکر کنم. از سرکار خانم شکاری، ناشر محترم سپاسگزاری می‌کنم و بالاخره از اساتید دانشگاه‌های ایران و شاگردانم که مرا تشویق به چاپ این دست‌نوشته‌ها کردند سپاسگزارم.

اسفند ماه ۱۳۹۱

هما زنجانی‌زاده